

ॐ

संस्कृतभारती (उत्तरमिल्नाडु)
पत्राचारद्वारा संस्कृतम्
परीक्षा – कोविदः

कालावधि:- होरात्रयम्
मकरः - प्लवसंवत्सरः ५१२३

अड्का: – १००
जनवरी - 2022

॥ आ नो भद्राः क्रतवो यन्तु विश्वतः ॥

नाम (Name in English) _____

(Full name with initials/surname as it should appear in the certificate.)

पञ्जीकरण- संख्या (Regn. No) _____

जड्गमदूरवाणी सं (Mobile No) _____

Email id _____

वास-संदर्भ (Res. Address with Pin code) _____

Date of writing the exam _____

Starting time _____

Finishing Time _____

Total no. of pages (Ans. Sheets) _____

Instructions :

1. Start writing at 10.00 am. Write the answers on a long size ruled paper. Mention the details given above in the answer sheet before answering the questions. Mention the question number and write the answers only.
2. If you have the facility to take a print out of the question paper you may write your answers in the question paper.
3. Fasten your papers neatly with a tag / pin.
4. Seal your answer paper in an envelope by 1.30 pm. Before that, scan / take a photo of the answer sheet and send it to the exam co-ordinator's number.
5. Write your **Name, Reg. no., phone no. and Name of Course** on the reverse of the envelope.
6. Hand over personally your Answer sheet to the designated **Samskrita Bharati karyakarta** on the same evening. You can also send it by **Courier / Dunzo**. Please contact your coordinator in case there is delay in sending the paper. Those residing outside Uttara Tamilnadu should follow instructions given by your exam coordinator.
7. This is NOT an open book examination. If the examiner notices that any answers have been copied, then no marks will be given for those questions. Moreover, the grade of the student will be reduced (for example, from A grade to B grade). So, please be honest with yourself in taking this examination! **शुभमस्तु ॥**

प्रथमः भागः

I)(क) समस्तपदानां विग्रहवाक्यं लिखित्वा समासनाम लिखत | (दशानाम्) (10)

प्राचार्यः, काकोलूकम् भगवद्गीता, अनश्वः, गोहितम् नारायणाद्रिः, अध्यात्मम्, वज्रकठोरम् कूपपतितः, वीरपुष्टः, निर्दोषम् पुरुषव्याघ्रः, दीर्घीकृत्य, अर्धफलम्,

विग्रहवाक्यम्	समासनाम	
१. प्रगतः आचार्यः	प्रादि-समासः	१२. पुरुषः व्याघ्रः इव -
२. काकश्च उलूकश्च अनयोः समाहारः	समाहार-द्वन्द्वः	उपमानोत्तरपद-कर्मधारयः
३. भगवता गीता	तृतीया-तत्पुरुषः	१३. अदीर्घ दीर्घ कृत्वा -
४. न अश्वः	नज-तत्पुरुषः	गति-समासः
५. गवे हितम्	चतुर्थी-तत्पुरुषः	१४. अर्ध फलस्य -
६. नारायणः इति अद्रिः	समावना-पूर्वपद-कर्मधारयः	प्रथमा-तत्पुरुषः
७. आत्मनि इति	अव्ययीभावः	
८. वज्रम् इव कठोरम्	उपमान-पूर्वपद-कर्मधारयः	
९. कूपं पतितः	द्वितीया-तत्पुरुषः	
१०. वीराः पुरुषाः	विशेषण-पूर्वपद-कर्मधारयः	
दोषाणाम् अभावः	अव्ययीभावः	

(ख) समस्तपदं समासनाम च लिखत | (पञ्चानाम्) (5)

	कर्मकरः		
१) कर्म करोतीति	वृक्मयम्	उपपद-समासः	
२. वृकात् भयम्	मुखपद्मम्	पञ्चमी-तत्पुरुषः	
३. मुखम् एव पद्मम्	कुरुपम्	अवधारणा-पूर्वपद-कर्मधारयः	
४. कुत्सितं रूपम्	देवब्राह्मणः	कु-समासः	
५. देवपूजकः ब्राह्मणः	त्रिवेदी	मध्यमपदलोपी कर्मधारयः	
६. त्रयाणां वेदानां समाहारः	यथासङ्ख्यम्	द्विगु-समासः	
७. सङ्ख्याम् अनतिक्रम्य		अव्ययीभावः	

II) (क) आवरणे दत्तानां धातूनां यथोचितं णिजन्तं रूपं लिखत | (चतुर्णाम्) (4)

- १) शिक्षक: पाठयित्वा (पठ्) प्रश्नान् पृच्छति ।
- २) त्वं मुखं दर्शय (दृश्) इति यशोदा अवदत् ।
- ३) अग्रजः मां शालां गमयितुं (गम्) सिद्धः ।
- ४) माता गृहपाठं ह्यः ज्ञापितवती | (ज्ञा)
- ५) राधे ! पुत्रम् अश्वोपरि मा उपवेशयतु | (उपविश्)
- ६) पितामहः श्वः मन्दिरे प्रसादं दापयिष्यति | (दा)

(ख) वाक्यानि सावधानं पठत । यथोचितं सन्नन्तपदं / विग्रहवाक्यं लिखत |(पञ्चानाम्) (5)

- १) कंसः कृष्णं जिधांसति स्म । हन्तुम् इच्छति
- २) देवं द्रष्टुम् इच्छया सः धावितवान् । दिदृक्षया
- ३) विजेतुमिच्छा सर्वेषाम् अस्ति एव । विजिगीषा
- ४) त्वं किमर्थं सदा स्वसुमिच्छसि ? । सुषुप्ससि
- ५) दुर्योधनः राजा भवितुमिच्छुः । बुभूषः
- ६) जिज्ञासवः उत्सुकाः भवेयुः । जातुम् इच्छवः

III) (क) आवरणे दत्तपदानाम् उचित-तद्वितान्त-रूपैः रिक्त-स्थानानि पूर्यत | (चत्वारि एव) (4)

- १) (बलमस्य अस्तीति) बलवान्/बली बालकः सिंहशावकेन सह क्रीडति ।
- २) मम (स्वसुः अपत्यं पुमान् तम्) स्वस्त्रीयं अहं बहु इच्छामि ।
- ३) (दण्डः अस्य अस्तीति दण्डी - तस्य) दण्डिनः पदलालित्यं प्रसिद्धम् ।
- ४) तदीयं (लवणस्य भावः) लावण्यम् सर्वान् मोहयति ।
- ५) कविषु कालिदासः (महत्) महत्तमः | (तरप् / तमप्)
- ६) गौतमः (न्यायशास्त्रं वेत्ति) नैयायिकः |

IV (क) परस्परसम्बद्धान् मेलयत | (5)

१) जैमिनि:	रामदासचरितम्	( )	जैमिनि: - मीमांसा
२) पुण्यसूत्रम्	भर्तृहरि:	( )	पुण्यसूत्रम् - रूपकालङ्कारः
३) क्षमाराव्	मीमांसा	( )	क्षमाराव् - रामदासचरितम्
४) नीतिशतकम्	दयालुः	( )	नीतिशतकम् - भर्तृहरि:
५) दिलीपः	रूपकालङ्कारः	( )	दिलीपः - दयालुः

(ख) उचितं चिह्नं लिखत, गणनाम च लिखत | (6)

	चिह्नम्	गणनाम
उदा : नयति	U U U	नगणः
१) निशम्य	<u>U - U</u>	<u>जगणः</u>
२) रचित	<u>U U U</u>	<u>नगणः</u>
३) आसीनम्	<u>- - -</u>	<u>मगणः</u>
४) भूपाल	<u>- - U</u>	<u>तगणः</u>
५) कृतयः	<u>U U -</u>	<u>सगणः</u>
६) गौरवम्	<u>- U -</u>	<u>रगणः</u>

(ग) रेखाङ्कितस्य पदविवरणं (अन्त-लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि) लिखत | (पञ्चानाम्) (5)

१) धेन्वा <u>निरीक्ष्यमाणः</u> सः उवाच ।	“निरीक्ष्यमाण शब्दः” अ. पु. प्र. ए.
२) मायाम् <u>उद्भाव्य</u> परीक्षितः ।	उत् + भाव् + ल्यप् अव्ययम्
३) राजा <u>मृगेन्द्रग्रामी</u> आसीत्।	“मृगेन्द्रग्रामिन् शब्दः” न. पु. प्र. ए.
४) पार्वती <u>सेनान्यं</u> शुशोच ।	“सेनानी शब्दः” ई. पु. द्वि. ए.
५) ब्रतं <u>धारयतः</u> तस्य दिनानि व्यतीयुः।	“धारयत् शब्दः” त. पु. ष. ए.
६) तव <u>अनुकम्प्या</u> प्रीतास्मि ।	“अनुकम्पा शब्दः” आ. स्त्री. तृ. ए.

द्वितीय-भागः

V (क) एकस्य सुभाषितस्य अन्वयं, तात्पर्यं च लिखत | (3)

- १) अनेकशास्त्रं बहु वेदितव्यम् अल्पश्च कालो बहवश्च विज्ञाः ।
यत्सारभूतं तदुपासितव्यं हंसो यथा क्षीरमिवाम्बुमध्यात् ॥

(अथवा)

- २) गड्गा पापं शशी तापं दैन्यं कल्पतरुस्तथा ।
पापं तापं च दैन्यं च घनन्ति सन्तो महाशयाः ॥

**(ख) एकस्य श्लोकस्य पदविभागम्, अन्वयरचनां, तात्पर्यं च लिखत | कस्यचित् एकस्य
समस्तपदस्य विग्रह वाक्यं च लिखत | (5)**

- १) निशम्य देवानुचरस्य वाचं मनुष्यदेवः पुनरप्युवाच ।
धेन्वाः तदध्यासितकातराक्ष्या निरीक्ष्यमाणः सुतरां दयालुः ॥

(अथवा)

- २) ततो मृगेन्द्रस्य मृगेन्द्रगामी वधाय वध्यस्य शरं शरण्यः ।
जाताभिषङ्गो नृपतिर्निषङ्गात् उद्धर्तुमैच्छत् प्रसभोद्धतारिः ॥

VI (क) ४-५ वाक्यैः उत्तरं लिखत | (चतुर्णाम्) (2 x 4 = 8)

- १) ‘नत्वम्’ सोदाहरणं विवृणुत ।
- २) द्वयोः खण्डकाव्ययोः नामनी, तयोः विवरणं च लिखत ?
- ३) ‘यमाताराजभानसलगम्’ एतस्य प्रयोगः कुत्र कथं च भवति ?
- ४) कः पशुः इति सुभाषितं सूचयति ?
- ५) कुम्भोदरः स्वपरिचयं कथं ददाति ?
- ६) ‘पञ्चतन्त्रम्’ केन कदा रचितम् ?

(ख) सूक्तेः अर्थं संस्कृतभाषया लिखत | (द्वयोः) (4)

- १) महाजनस्य सम्पर्कः कस्य नोन्निकारकः ?
- २) अलक्ष्मीराविशत्येनं शयानमलसं नरम् ।
- ३) यद्यदाचरति श्रेष्ठः तत्तदेवेतरो जनः ।
- ४) उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत् ।

VII (क) ग्रन्थकारस्य / ग्रन्थकार्याः परिचयं ४-५ वाक्यैः लिखत । (एकस्य) (3)

बाणः / भासः / ज्योतिशशास्त्रज्ञाः

(ख) एकं काव्य-भेदम् अधिकृत्य पञ्च वाक्यानि लिखत । (3)

नाटकम् / आधुनिकसंस्कृतसाहित्यम् / भारतीयदर्शनानि

(ग) एकस्य अलङ्कारस्य लक्षणं, लक्षणसमन्वयं च सोदाहरणं लिखत । (संस्कृतेन/
तमिळभाषया / आड्लभाषया वा लिखत) (3)

शब्दालङ्कारः अथवा अर्थान्तरन्यासः

तृतीयः भागः
(संस्कृतेन उत्तराणि लिखत ।)

VIII (क) सप्तन्दर्भं संस्कृतभाषया ५-६ वाक्यैः विवृणुत । (त्रीणि) (9)

- १) “आत्मीयानां सहवासेन आनन्दः भवति” ।
- २) “किन्तु अहं तव तपसः कारणं ज्ञातुमिच्छामि” ।
- ३) “एवं न कर्तव्यम् । न लमहाराजः साधुपुरुषः” ।
- ४) “युद्धप्रस्थानसमये तेन बहवः उत्पाताः दृष्टाः” ।
- ५) “भोः पुरुषश्रेष्ठ! मम पुण्येन तव सन्दर्शनं जातम्” ।

(ख) वाक्यं साधु / असाधु इति लिखत । (5)

१) यः समाजं रक्षति सः सभ्यः ।	असाधु
२) योगिनः आत्मशुद्धये सङ्गं त्यजन्ति ।	साधु
३) इन्द्रादयः अष्ट अपि त्वयि अनुरक्ताः ।	साधु
४) माघे मेघे गतं मनः ।	असाधु
५) दिलीपस्योपरि लाजवृष्टिः अभवत् ।	असाधु

(ग) अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत । (4)

‘लौहपुरुषः’ इति विख्यातस्य महादेशभक्तस्य भारतस्य स्वतन्त्रतायै स्वजीवनम् अर्पितवतः ‘सर्दार्-
वल्लभभाईपटेलमहोदयस्य जन्म १८७५ तमे वर्षे अक्टोबरमासे ३१ तमे दिनाङ्के गुजराते अभवत् । ‘सर्दार्’ इत्येव
सर्वे तम् आह्वयन्ति स्म । ‘सर्दार्’ इत्यस्य प्रमुखः इत्यर्थः । तादृशः नेता आसीत् पटेलवर्यः । ‘सर्दार्’ स्वतन्त्रभारतस्य

प्रथमः उपप्रधानमन्त्री गृहमन्त्री चासीत् । भारतस्य विविधतायाम् एकतां पश्यन् सः संपूर्ण-भारतस्य एकीकरणमैच्छत् । अतः एव गुजराते निर्मिता पटेलवर्यस्य प्रतिमा एकतामूर्तिः इति नामधेयमलभत ।

‘सर्दार्’ इण्डियन् नेशनल् कांग्रेस्-दलस्य वरिष्ठ-नेता विधिवक्ता च आसीत् । आड्लेयानां विरुद्धं ‘अहिंसापूर्वक-जानपदान्दोलने, आज्ञाभड्गान्दोलने, भारतं त्यज’ इत्यस्मिन् आन्दोलने च मुख्यभागं वहन् सः लोकप्रियः जातः । सः १९४७ तमे वर्षे भारतस्य विभाजनसमये आपत्पीडितानां साहाय्यार्थम् अहोरात्रं कार्यमग्नः आसीत् । अखिलभारतसेवायाः बीजम् अनेनैव स्थापितम् । भारतदेशस्य प्रतिभाशालिनः पुरुषस्य कृतज्ञताभावज्ञापनायैव विश्वस्य उच्चतमा तदीया मूर्तिः निर्मितास्ति । अस्माकं मार्गदर्शिनः ‘सर्दार्’-वर्यस्य मूर्तेः दर्शनं निश्चयेन सर्वेषां मनसि देशभक्तिभावम् उत्पादयतीत्यत्र लवलेशसन्देहो नास्ति ।

अस्मद्-राष्ट्रस्य ऐक्यम् अस्माकम् विशेषता ।

जयतु भारतम् ।

(क) भारतस्य प्रथमः उपप्रधानमन्त्री केन नाम्ना प्रसिद्धः?	(1/2)
(ख) पटेलमहोदयस्य मूर्तिः किमर्थं निर्मिता?	(1/2)
(ग) अनुच्छेदात् २ शत्रन्तपदे लिखत ।	(1/2)
(घ) कथं पटेलवर्यः सर्वेषां प्रियः अभवत् ? का अस्माकं राष्ट्रस्य विशेषता? (1)	
(ङ) ‘प्रतिभाशालिनः’ - अस्य पदविवरणं कुरुत ।	(1/2)
(च) पटेलवर्यस्य भारतं प्रति योगदानेषु द्वयोः उल्लेखं कुरुत ।	(1)

IX (क) अथः दत्तयोः शीर्षकयोः एकमधिकृत्य १०-१२ वाक्यैः प्रबन्धं रचयत | (5)

१) ‘संस्कृतेन सम्भाषणम्’ इत्येतत् आन्दोलनरूपेण प्रसारयितुम् उपायाः के ।

(अथवा)

२) देशभक्तेषु बहवः भगवद्गीतायाः टीकाम् (व्याख्यानम्) अलिखन् । तेषु द्वयोः विषये लिखत ।

(अथवा)

३) भाषाभ्यासवर्धनं कथं भवति ?

(ख) गतमासे सर्वत्र ‘शार्ड्गम्’ इति भगवद्गीताजयन्ती आचरिता । तस्य कार्यक्रमस्य प्रमुखाशानां विवरणं कृत्वा ५ - ६ वाक्यैः मित्राय पत्रं लिखत । (4)

लसतु संस्कृतम्

॥ शुभम् ॥

जयतु भारतम्